

3. Наказ Генерального прокурора України від 1 листопада 2012 р. № 16гн «Про організацію діяльності органів прокуратури щодо захисту прав і свобод дітей».

4. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. (Із змінами, внесеними згідно із Законами № 716-VII від 19 грудня 2013 р., № 721-VII від 16 січня 2014 р.).

*Шум В. В.,
старший слідчий слідчого управління
ГУ МВС України у м. Києві*

УЧАСНИКИ НАКЛАДЕННЯ АРЕШТУ НА КОРЕСПОНДЕНЦІЮ ЯК НЕГЛАСНОЇ СЛІДЧОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ДІЇ ЗА КПК УКРАЇНИ

У чинному Кримінальному процесуальному кодексі України від 13 квітня 2012 р. (далі – КПК) накладення арешту на кореспонденцію визначається як негласна слідча (розшукова) дія, процесуальний порядок проведення якої унормовується у ст.ст. 261-262 КПК. Однак наразі нормами КПК детально не встановлюється порядок накладення арешту на кореспонденцію: відсутні відповіді на запитання, куди саме направляється ухвала слідчого судді про арешт кореспонденції, за місцем реєстрації чи фактичного проживання особи; яка посадова особа відповідальна за належне виконання такої ухвали слідчого судді; у які строки слідчий повідомляється про надходження кореспонденції, на яку накладено арешт, тощо. Крім того, підлягає подальшому дослідженню визначення складу обов'язкових і факультативних учасників проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії.

У ч. 1 ст. 262 КПК визначається, що огляд затриманої кореспонденції проводиться в установі зв'язку, якій доручено здійснювати контроль і затримувати цю кореспонденцію, за участю представника цієї установи, а за необхідності – за участю спеціаліста. У присутності зазначених осіб слідчий вирішує питання про відкриття і оглядає затриману кореспонденцію. Виходячи з цієї норми процесуального закону можемо зробити висновок, що до обов'язкових учасників огляду і виїмки кореспонденції у випадку накладення на неї арешту є слідчий та представник установи, якій доручено здійснювати контроль і затримувати кореспонденцію (як правило, це представник поштової установи).

Участь керівника органу досудового розслідування у проведенні вказаної дії носить подвійний характер: якщо такий керівник особисто здійснює досудове розслідування (п. 6 ч. 2 ст. 39 КПК), він користується при цьому повноваженнями слідчого і, відповідно, є обов'язковим учасником. У випадку накладення арешту на кореспонденцію, її огляду і виїмки безпосередньо слідчим, можлива участь керівника органу досудового розслідування відносить його до факультативних учасників.

Виникає питання також щодо участі прокурора у проведенні такої негласної слідчої (розшукової) дії. Як вбачається зі змісту низки положень КПК (зокрема, ч. 9 ст. 224, ч. 1 ст. 228, ч. 1 ст. 236, ч. 1 ст. 237, ч. 1 ст. 240 та інші), проведення одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб, пред'явлення для впізнання, обшуку, огляду, слідчого експерименту тощо як слідчих (розшукових) дій можливе як слідчим, так і прокурором. Про повноваження прокурора особисто проводити слідчі (розшукові) та процесуальні дії в порядку, визначеному КПК, вказується також у п. 4 ч. 1 ст. 36 цього Кодексу. Водночас, звертає на себе увагу та обставина, що серед обов'язкових учасників накладення арешту на кореспонденцію, її огляду і виїмки (ст.ст. 261-262 КПК) прокурор не згадується з причини, що відповідно до ч. 6 ст. 246 КПК, проводити негласні слідчі (розшукові) дії має право слідчий, який здійснює досудове розслідування злочину, або за його дорученням – уповноважені оперативні підрозділи. Крім того, за рішенням слідчого чи прокурора до проведення негласних слідчих (розшукових) дій можуть залучатися також інші особи (ймовірно, у цьому випадку маються на увазі спеціалісти). Отже, прокурор не є учасником проведення вказаної негласної слідчої (розшукової) дії.

До обов'язкових учасників проведення зазначеної дії, крім слідчого, належить також представник установи, якій доручено здійснювати контроль і затримувати кореспонденцію (ч. 1 ст. 262 КПК). Водночас, у Законі не визначається, який саме представник залучається до огляду і виїмки кореспонденції – керівник, безпосередній виконавець доставки кореспонденції чи інший працівник. Більше того, у ч. 5 цієї ж статті КПК вказується про керівника *та* працівників установ зв'язку, які зобов'язані сприяти проведенню негласної слідчої (розшукової) дії і не розголошувати факт її проведення чи отриману інформацію.

Системний аналіз ст. 262 КПК засвідчує, що представником установи, в якій оглядається і виїмається кореспонденція (ч. 1) може бути як її керівник, так і інший працівник установи зв'язку (ч. 5). З такою постановкою питання погодитися не можемо, враховуючи специфіку накладення арешту на кореспонденцію як негласної слідчої (розшукової) дії, при проведенні якої розширення складу обов'язкових учасників з числа працівників установи зв'язку видається зайвим. На наш погляд, представником установи, якій доручено здійснювати контроль і затримувати кореспонденцію, має бути її керівник або заступник. За відсутності цих осіб може залучатися інший працівник установи зв'язку, але у будь-якому випадку представником установи має бути один працівник, у присутності якого оглядається затримана кореспонденція.

Враховуючи викладене, вважаємо за можливе запропонувати у ч. 5 ст. 262 КПК змінити словосполучення «керівники та працівники установ зв'язку» іншим словосполученням «керівники *чи* працівники установ зв'язку» і далі за текстом. Реалізація цієї пропозиції надасть можливість чітко і зрозуміло визначити двох обов'язкових учасників накладення арешту на кореспонденцію:

слідчого (чи уповноваженого оперативного підрозділу або керівника органу досудового розслідування) та *одного* представника установи зв'язку.

Щодо факультативних учасників проведення аналізованої негласної слідчої (розшукової) дії, до них, насамперед, відноситься спеціаліст, участь якого передбачається у ч. 1 ст. 262 КПК. Крім того, до таких учасників можуть належати прокурор, який відповідно до ч. 2 ст. 36 КПК здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, керівник органу досудового розслідування (у випадку проведення даної негласної слідчої (розшукової) дії безпосередньо слідчим), а також оперативні підрозділи, для яких, відповідно до ч. 3 ст. 41 КПК, доручення слідчого щодо проведення, зокрема, негласних слідчих (розшукових) дій є обов'язковими для виконання і які у випадку проведення такої дії безпосередньо слідчим (керівником органу досудового розслідування) сприяють йому у цьому. До факультативних відносяться також технічні працівники, які, за необхідності, допомагають слідчому вилучати, завантажувати і перевозити до місця зберігання велику за обсягом кореспонденцію (наприклад, поштові контейнери). Щодо понятих, на відміну від слідчих (розшукових) дій (ч. 7 ст. 223 КПК), їх участь у проведенні негласних слідчих (розшукових) дій у жодному разі не передбачена.

Янкова Х. Г.,

здобувач кафедри

досудового розслідування

Національної академії внутрішніх справ

КРИМІНАЛІСТИЧНІ Й ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИ ЖІНКИ, ЯКА ВЧИНИЛИ ЗЛОЧИНИ

Протягом життя людини відбувається зміна різних її особистісних особливостей, які впливають на мотивацію діяльності. Серед них стать залишається незмінним не тільки як біологічний параметр, але і як соціальний показник, що визначає ієрархічну структуру цінностей особи. На поведіння жінки істотний вплив здійснюють специфічні біологічні періоди її життєдіяльності (вагітність, пологи, післяпологовий період, клімакс тощо). Ця специфіка може відігравати значну роль у мотиваційній сфері, у відповідний період і бути найважливішим чинником, що визначає той або інший тип поведіння, властивий лише жінці, що взагалі не зустрічається в чоловіків.

Варто помітити, що статеві розходження мають не тільки біологічний, але й психологічний зміст у статевому й сексуальному поведінні особи. У ситуаціях несприятливої сімейної атмосфери, коли чоловік або дорослі діти зловживають алкоголем або вживають наркотики, жінки, намагаючись сховати внутрішні сімейні конфлікти постійно, перебувають у стані сильної емоційної напруги. Така тривала фрустрація в певній ситуації може привести до вчинення